

Formula διεσώθησαν δι' ὕδατος în *1 Pt 3:20* și raportul său cu tradiția iudaică. Spre o tipologie baptismală a potopului*

Rezumat:

Studiul de față reprezintă o încercare de a oferi unele explicații formulei διεσώθησαν δι' ὕδατος din *1 Pt 3:20*, unul din textele care a ridicat probleme majore exegeților biblici de-a lungul timpului. Tipologia potop – Botez pe care dorește să o contureze autorul biblic este confruntată cu diversele texte biblice și extra-biblice, care ne permit o reconstruire parțială a modului în care era receptat evenimentul potopului în acea epocă. Se acordă o atenție deosebită surselor iudaice de interpretare a acestui eveniment, considerate atestări reale ale diverselor idei care animau epoca primului secol d.Hr., cunoscute desigur atât autorului biblic, cât și destinatarilor scrierii sale. Cele două sensuri posibile ale prepoziției διά – local și instrumental – dau naștere la două interpretări posibile ale formulei διεσώθησαν δι' ὕδατος, fundamentate pe unele tradiții privitoare la potopul biblic atestate în literatura iudaică contemporană epocii apostolice. De asemenea, considerate în relația tipologică dorită de către autorul biblic, iau naștere două viziuni diferite cu privire la actul Botezului. Această tipologie potop – Botez, prezentată în mod sumar de către autorul biblic, este preluată, dezvoltată și aprofundată de către întreaga tradiție patristică, luând naștere o adevărată teologie baptismală fundamentată pe acest text.

Cuvinte cheie: *potop, Botez, tipologie, literatura iudaică, 1 Petru.*

Referatul biblic despre revolta îngerilor, despre instigarea răului pe pământ, despre pedeapsa prin potop și despre salvarea lui Noe și a familiei sale a atras adesea atenția generației celui de-al Doilea Templu, pentru modul său exemplar de a prezenta condamnarea răului (*Gen 6:11-13.17*) și salvarea dreptului (*Gen 7:21-23a; 8:21*). *1 Pt 3:19-20* pare a fi foarte familiar cu aceste tradiții, reprezentând o aluzie și o variație creștină a acestora, chiar dacă textul petrin nu cunoaște un paralelism complet în sursele iudaice sau creștine ale epocii, prezentându-se ca o contribuție originală a autorului.¹

1 Pt 3:18-22

⁽¹⁸⁾ ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ὑμᾶς προσαγάγῃ τῷ θεῷ θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι. ⁽¹⁹⁾ ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασιν πορευθεὶς ἐκήρυξεν, ⁽²⁰⁾ ἀπειθήσασιν ποτε ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ εἰς ἣν ὀλίγοι, τοῦτ' ἔστιν ὀκτὼ ψυχᾶί, διεσώθησαν δι' ὕδατος. ⁽²¹⁾ ὁ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, ⁽²²⁾ ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ [τοῦ] θεοῦ πορευθεὶς εἰς οὐρανὸν ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.

⁽¹⁸⁾ Pentru că și Hristos a suferit odată moartea pentru păcatele noastre, El cel drept pentru cei nedrepti, ca să ne aducă pe noi la Dumnezeu, omorât fiind cu trupul, dar viu făcut cu duhul, ⁽¹⁹⁾ cu care S-a coborât și a propovăduit și duhurilor ținute în închisoare, ⁽²⁰⁾ care fuseseră neascultătoare

* Acest studiu, realizat sub coordonarea Prof. Frédéric Manns (SBF), dorește să fie o contribuție la activitățile legate de declararea, în Patriarhia Română, a anului 2011 drept "Anul Botezului și Cununiei".

¹ J.H. ELLIOTT, *1 Peter: A New Translation, with Introduction and Commentary* (AncB 37B), New York: Doubleday, 2000, pp. 655-656 [abrevierile se fac potrivit: S. SCHWERTNER, *Internationales Abkürzungsverzeichnis für Theologie und Grenzgebiete*, Berlin – New York: Walter de Gruyter, ²1994].

altădată, când îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu aștepta, în zilele lui Noe, și se pregătea corabia în care puține suflete, adică opt, s-au mântuit prin apă, ⁽²¹⁾ al cărui antitip, adică Botezul, vă mântuiește astăzi și pe voi, nu ca ștergere a necurăției trupului, ci ca deschiderea cugetului bun către Dumnezeu, prin învierea lui Iisus Hristos, ⁽²²⁾ Care, după ce S-a suit la cer, este de-a dreapta lui Dumnezeu, și se supun Lui îngerii și stăpânii și puterile.

Variatele propuneri cu privire la originea acestui fragment,² considerat un *crux interpretum* al Noului Testament, merg de la identificarea unui imn hristologic coerent,³ la cea a unui imn baptismal, până la a unui imn mai extins din care autorul ar fi extras unele elemente.⁴ Accentul pus pe Botez în vv. 20-21 a dus la ipoteza că ar deriva dintr-o antică cateheză baptismală și ar fi fost inserate aici de către autor.⁵ Funcțiunea acestor versete pare ce de a arăta, în analogie cu mântuirea operată de către Dumnezeu în legătură cu Noe și cu familia sa în timpul victoriei divine asupra lumii celei păcătoase prin intermediul potopului, cum creștinii participă, prin intermediul Botezului, la victoria divină asupra puterilor supranaturale ale lumii celei păcătoase, victorie care va fi definitivată de către Hristos atunci când se va întoarce. Versetele care preced și care urmează descriu în mod detaliat parcursul triumfal efectuat de către Hristos: patima Sa, moartea și Învierea, vestea pe care a adus-o cu privire la victoria sa asupra forțelor supranaturale ale răului și oferirea slavei dumnezeiești. Se oferă astfel contextul de interpretare a vv. 20-21, unde se arată modul în care creștinii participă la acest parcurs victorios și mântuitor al lui Hristos prin Botez.⁶

Dorind să demonstreze teza sa fundamentală, anume „Botezul mântuiește”, autorul introduce exemplul potopului, care vine asociat în mod tipologic Botezului creștin. Lectura tipologică a episodului potopului implică principiul ermeneutic al corespondenței, al adaptării și

² Chiar dacă unii autori consideră aceste versete ca o interpolare secundară sau ca o digresiune (F.W. BEARE, *The First Epistle of Peter: The Greek Text With Introduction and Notes*, Oxford: Blackwell, 1947, p. 144), o analiză mai atentă arată că sunt perfect coerente cu obiectivele principale ale autorului; cf. J.N.D. KELLY, *A Commentary on the Epistles of Peter and of Jude* (BNTC), London: Black, 1969, p. 152.

³ Cf. W.J. DALTON, *Christ's Proclamation to the Spirits: A Study of 1 Peter 3:18-4,6* (AnBib 23), Roma: Pontificio Istituto Biblico, 1989, p. 143; P. LUNDBERG, *La typologie baptismale dans l'Ancienne Église* (ASNU 10), Leipzig – Upsalla: Alfred Lorentz, 1942, pp. 101-103.

⁴ Dalton susține că versetele 18 și 22 ar aparține unei formule confesionale sau unui imn, în timp ce versetele 19-21 ar fi o interpolare catehetică în proză introdusă între acestea; cf. W.J. DALTON, *Christ's Proclamation to the Spirits*, p. 117; Idem, “Interpretation and Tradition: An Example from 1 Peter”, *Gr.* 49 (1968), pp. 23-24.

⁵ Unii presupun aici contextul unei liturghii baptismale, în care candidații sunt instruiți cu privire la semnificația actului afundării în apă; B. REICKE, *The Epistles of James, Peter and Jude* (AncB 37), Garden City, New York: Doubleday, 1980, p. 114; F.W. BEARE, *The First Epistle of Peter*, p. 174. Alții consideră că nu trebuie în mod necesar să se considere aici un imn sau o liturghie baptismală: P.J. ACHTEMEIER, *La prima lettera di Pietro. Commento storico esegetico*, trad. F. Ruggeri, Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2004, p. 447; E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter. The Greek Text with Introduction, Notes and Essays*, 2nd edition, Grand Rapids, Michigan: Baker Book House, 1987, p. 195. Mai ales în prima parte a secolului al XX-lea, unii cercetători – R. Predelwitz, H. Windisch, F. L. Cross, H. Preisker, W. Bornemann, M.-E. Boismard, O. S. Brooks și alții – au încercat să demonstreze că *1 Petru* ar fi în întregime o liturghie, o omilie sau un tratat baptismal, dacă nu cel puțin o cateheză pascală în strânsă legătură cu ritualul Botezului. Cf. M.-É. BOISMARD, “Une liturgie baptismale dans la Prima Pietri. I. Son influence sur Tit., 1 Jo. et Col.”, *RB* 63 (1956), pp. 182-208; O.S. BROOKS, “1 Peter 3:21 – The Clue to the Literary Structure of the Epistle”, *NT* 16 (1964) 4, pp. 290-305; Frédéric MANNIS, “A Jewish Reading of 1 Peter 2,1-10”, *LASBF* 60 (2010), p. 9-10 [în manuscris, în curs de publicare]. G.R. BEASLEY-MURRAY (*Baptism in the New Testament*, Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1973, pp. 251-258) discută punctele slabe și argumentele variatelor propuneri.

⁶ P.J. ACHTEMEIER, *La prima lettera di Pietro*, p. 440.

al împlinirii realității „vechi” în realitatea „nouă” a Botezului.⁷ Relația neobișnuită care se face între Botez și evenimentul potopului, în locul apelului mai comun la moartea lui Hristos (cf. *Rm* 6:1-11; *Col* 2:12), ar putea fi considerată specifică autorului nostru.⁸ Mai multe texte ale Noului Testament (*Eb* 11:7; *1 Pt* 3:19-20; *2 Pt* 2:5; 3:5-9) manifestă un interes special în aplicarea istoriei potopului la doctrina și la experiența Bisericii.⁹ Legătura care se creează între potop și Botezul creștin se prezintă ca o noutate absolută a gândirii creștine, în special pentru calitatea recunoscută amândurora de a fi acte de mântuire divină.¹⁰

Dificultatea textului nu constă atât în gândirea autorului sau în greaca utilizată, cât în ignoranța privind *background*-ul ideilor expuse în epistolă.¹¹ Studiile recente care încearcă să recupereze fondul iudaic al teologiei neotestamentare au ajuns la rezultate foarte interesante. Exegețul trebuie să pătrundă pe cât posibil în atmosfera mentală a scriitorului biblic, în categoriile gândirii populare a epocii sale, în modul în care erau citite Scripturile Vechiului Testament, pentru a înțelege premisele de la care a plecat autorul biblic pentru a se face înțeleș.¹² Devine deci necesară analiza variatelor tradiții cunoscute care privesc istoria lui Noe și potopul, pentru a identifica posibilele relații cu *1 Petru*.¹³

Textele Noului Testament prezintă în general o lectură dublă a evenimentului potopului, amintind atât salvarea lui Noe, cât și distrugerea lumii (*2 Pt* 2:5; *Evr* 11:7)¹⁴, spre deosebire de

⁷ Termenul ἄντίτυπον este rar în Noul Testament, întâlnindu-se, în afara lui *1 Pt* 3:21, doar în *Evr* 9:24, unde se vorbește despre o copie inferioară a unui original superior, idee platonice prezentă și în scrierile patristice. Acest sens este însă greu de aplicat contextului nostru. Aici se atrage atenția asupra relației dintre potop (tip) și Botez (antitip), potrivit unei viziuni ermineutice specifice Sfântului Pavel și recuperată de către Părinții Bisericii. Termenul τύπος are această semnificație în *FA* 7:44, *Rm* 5:14 și *Evr* 8:5. Este vorba de o interpretare reciprocă a două elemente contrapuse. Oricum, se poate presupune o superioritate a antitipului asupra tipului (cf. *Rm* 5:14). Se pot recunoaște, în *1 Pt*, trei imagini tipologice de acest fel: profeții – predicatorii creștini (1:10-12), Sara – femeia creștină (3:6) și potop – Botez (3:20-21). Cf. P. LUNDBERG, *La typologie baptismale dans l'Ancienne Église*, pp. 110-111; W.J. DALTON, *Christ's Proclamation to the Spirits*, p. 197; J.N.D. KELLY, *A Commentary on the Epistles of Peter*, p. 160; L. GOPPELT, “τύπος”, în: G. KITTEL (cur.), *Theological Dictionary of the New Testament*, vol. VIII, Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1972, p. 253; A. PUIG TARRECH, “Le milieu de la première épître de Pierre (continuation)”, *RCatT* 5 (1980), pp. 368-378.

⁸ P.J. ACHTEMEIER, *La prima lettera di Pietro*, pp. 409-410.

⁹ Accentul este pus în mod diferit în diferitele scrieri ale Bisericii: în *1 Petru* se emfatizează scopul puterii răscumpărătoare a lui Dumnezeu; în *Evrei* se accentuează credința lui Noe, care l-a făcut să dobândească o viziune spirituală asupra lumii, în timp ce contemporanii săi nu au reușit acest lucru; *2 Petru* vorbește atât despre certitudinea judecării lui Dumnezeu asupra falșilor profeți ai Bisericii, cât și despre manifestarea milostivirii divine față de cei ce cred. Cf. E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, p. 202.

¹⁰ J.H. ELLIOTT, *1 Peter*, p. 668.

¹¹ W.J. DALTON, *Christ's Proclamation to the Spirits*, p. 7.

¹² R.T. FRANCE, “Exegesis in Practice: Two Samples”, în: I.H. MARSHALL (cur.), *New Testament Interpretation: Essays on Principles and Methods*, Exeter: The Paternoster Press, 1985, pp. 264-265.

¹³ Se poate considera ipoteza unor cercetători cu privire la existența unei *Cărți a lui Noe* în perioada celui de-al Doilea Templu, care ar fi fost popular în cercurile iudaice și ar fi putut fi cunoscut de către autorul și destinatarii lui *1 Petru*. Cf. Wayne BAXTER, “Noachic Traditions and the Book of Noah”, *JSPE* 15 (2006) 3, pp. 179-194.

¹⁴ Cf. *Sir* 44:17-18; *Înț. Sol.* 10:4; 14:6; *4 Mac* 15:31; *1 En* 10:2; 54:7-10; 65:1-67:13; 89:1-9; 106:13-18 [M.A. KNIBB, *The Ethiopic Book of Enoch: A New Edition in the Light of the Aramaic Dead Sea Fragments. Vol 2: Introduction, Translation and Commentary*, Oxford: Clarendon Press, 1978, pp. 87, 138-139, 153-158, 198-201, 245-247]; *2 En* 34:3 [F.I. ANDERSEN (trad.), “2 (Slavonic Apocalypse of) Enoch”, în: J. H. CHARLESWORTH (cur.), *The Old Testament Pseudepigrapha. Vol. 1: Apocalyptic Literature and Testaments*, London: Darton, Longman & Todd, 1983, p. 158]; *4 Esd* 3:9-11 [B.M. METZGER (trad.), “The Forth Book of Ezra”, în: J. H. CHARLESWORTH (cur.), *The Old Testament Pseudepigrapha. Vol. 1*, p. 528]; *Jub* 5:19-21; 10:3 [J.C. VANDERKAM (cur.), *The Book of Jubilees* (CSCO 511 – Scriptorum Aethiopicum 88), Leuven: Peeters, 1989, 34-35, p. 58]; I. FLAVIU, *Ant.* 1, 75-76 [H.S.J. THACKERAY (cur.), *Josephus in Nine Volumes. IV. Jewish Antiquities, Books 1-4*, London: William

alte texte, care se referă în mod exclusiv la natura sa distructivă.¹⁵ Pe de o parte exista o tradiție destul de puternică potrivit căreia potopul reprezenta judecata lui Dumnezeu manifestată în pedepsirea gigantilor¹⁶ / omenirii păcătoase (cf. *Lc* 17:26-30) și în distrugerea lumii (2 *Pt* 3:6).¹⁷ Astfel, apa potopului nu putea fi considerată decât o apă a distrugerii și a morții.¹⁸ Pe de altă parte însă, evenimentul potopului este legat și de salvarea lui Noe și a familiei sale și, prin extindere, a întregii omeniri. Este posibil ca această viziune pozitivă a potopului să se fi dezvoltat după modelul actelor minunate de mântuire celebrate în liturgia sinagogală.¹⁹ În referatul Genezei cu privire la salvarea lui Noe nu se întâlnește niciodată verbul „a salva”; în schimb se găsește în alte texte privitoare la potop.²⁰ Se oferă astfel o imagine paradoxală, poate populară în discursurile acelei epoci, potrivit căreia aceeași acțiune (potopul) poate să fie legată, în același timp, de salvarea unora (Noe și familia sa) și de distrugerea altora (lumea cea rea).²¹

Heinemann, 1961, pp. 34-35]; *FILON, Migr.* 125 [PHILON d'Alexandrie, *De migratione Abrahami*, trad. J. Cazeaux, (Les Oeuvres de Philon d'Alexandrie, 14), Paris: Les Éditions du Cerf, 1965, pp. 172-173]; *Abr.* 40-46 [PHILON d'Alexandrie, *De Abrahamo*, trad. J. Gorez, (Les Oeuvres de Philon d'Alexandrie, 20), Paris: Les Éditions du Cerf, 1966, pp. 38-43]; *Or. Sib.* I, 128-137 [M. MONACA (cur.), *Oracoli Sibillini* (Testi patristici, 199), Roma: Città Nuova, 2008, p. 66].

¹⁵ Cf. J. SCHLOSSER, *À la recherche de la Parole: Études d'exégèse et de théologie biblique*. Paris: Les Éditions du Cerf, 2006, p. 203.

¹⁶ *Înț. Sol.* 14:6; *Bar* 3:26-28; *3 Mac* 2:4; *Jub* 20:5 [ed. cit., 116]; *1 En* 54:7-10; 65:10-11; 66:1 [ed. cit., pp. 138-139, 155-156].

¹⁷ Tradiția biblică a interpretat în mod explicit potopul ca o judecată a lui Dumnezeu doar în epoca târzie, începând cu *Sir* 40:10; 44:17. Filon interpretează titlul de κύριος, folosit în *Fac* 7:5, ca un indiciu cu privire la sosirea epocii de judecată și ca un semn pentru distrugerea care va urma; *FILON, Quaest. in Gen.* II, 16 [PHILON d'Alexandrie, *Quaestiones et solutiones in Genesim. Livres I-II e versione armeniaca*, trad. C. Mercier, (Les Oeuvres de Philon d'Alexandrie, 34A), Paris: Éditions du Cerf, 1979, pp. 224-225]. După unii autori, instanța cu care se vorbește în cartea Facerii despre pervertirea omenirii vrea să pună accentul pe judecata lui Dumnezeu; *FILON, Quaest. in Gen.* I, 100 [ed. cit., pp. 182-183]; cf. *PS.-FILON, LibAnt* III, 2.9 [PSEUDO-PHILON, *Les Antiquités bibliques. Tome I* (SC 229), trad. J. Cazeaux, Paris: Les Éditions du Cerf, 1976, pp. 68-71]; *Or. Sib.* III, 689-691 [ed. cit., pp. 116-117]; *4 Esd* 3:9-11 [ed. cit., p. 528]; *TJ Il a Fac* 6:3 [J.W. ETHERIDGE (cur.), *The Targums of Onkelos and Jonathan ben Uzziel on the Pentateuch*, New York: KTAV Publ., 1968, p. 176]. Chiar și literatura rabinică posterioară cunoștea această interpretare. Cf. J.P. LEWIS, *A Study of the Interpretation of Noah and the Flood in Jewish and Christian Literature*, Brill: Leiden, 1968, 129-130; J. SCHLOSSER, *À la recherche de la Parole*, pp. 184-185.

¹⁸ *GenR* XXVIII, 8; XXX, 2 [H. FREEDMAN – M. SIMON (cur.), *The Midrash Rabbah. I. Genesis I*, London: Soncinus Press, 1939, pp. 228-229, 233]; *LevR* VII, 6 [H. FREEDMAN – M. SIMON (cur.), *The Midrash Rabbah. IV. Leviticus*, London: Soncinus Press, 1939, p. 98]; *EccR* IX [H. FREEDMAN – M. SIMON (cur.), *The Midrash Rabbah. VIII. Ruth. Ecclesiastes*, London: Soncinus Press, 1939, p. 228]; *Avot* 5, 2 [H. DANBY (cur.), *The Mishnah*, Oxford: Clarendon Press, 1933, p. 455]; *FILONE, Quaest. in Gen.*, I, 91 [ed. cit., pp. 170-171]. Astfel l-a înțeles și o mare parte a tradiției creștine; ex. Sf. IUSTIN, *Dial.* 138, 2 [S. GIUSTINO, *Dialogo con Trifone*, Milano: Edizioni Paoline, 1988, pp. 377-378]. Cf. P. LUNDBERG, *La typologie baptismale dans l'Ancienne Église*, p. 142; W. J. Van BEKKUM, "The Lesson of the Flood: מַבּוּל in Rabbinic Tradition", în: F.G. MARTÍNEZ – G. P. LUTTIKHUIZEN (cur.), *Interpretations of the Flood* (TBN 1), Leiden: Brill, 1998, pp. 127-129.

¹⁹ P. LUNDBERG, *La typologie baptismale dans l'Ancienne Église*, p. 33; J. DANIELOU, *Sacramentum Futuri. Études sur les origines de la typologie biblique*, Paris: Beauchesne, 1950, pp. 57-58.

²⁰ *1 En* 93:4; 106:16-18 [ed. cit., pp. 22, 247]; *Jub* 5:19.21; 7:34; 10:3 [ed. cit., pp. 34-35, 49, 58]; I. FLAVIU, *Ant.* I, 76.78.89 (σώζεται/ διασώζεται) [ed. cit., pp. 34-35]; *Împotriva lui Apion* I, 130 (διεσώθη) [H. St. J. THACKERAY (cur.), *Josephus in Eight Volumes. I. The Life. Against Apion* (LCL186), London: William Heinemann, 1926, p. 214]; *FILON, Abr.*, 40 (διασώζεται) [ed. cit., pp. 38-38]; *Migr.* 125 (διασωθείς) [ed. cit., pp. 172-173]; *Or. Sib.* I, 136 [ed. cit., p. 66]; *CLEMENT Romanul, Ep. Cor.* 9, 4 (διέσωσεν) [CLÉMENT de Rome, *Épître aux Corinthiens*, trad. A. Jaubert (SC 167), Paris: Les Éditions du Cerf, 1971, p. 114]; cf. *Eb* 11:7 (εις σωτηρίαν).

²¹ Ambivalența sensurilor evenimentului potopului este exprimată și în 2 *Pt* 3:6-13, unde potopul este folosit ca tip al sfârșitului lumii, fie sub aspectul distrugerii unora, fie sun cel al salvării altora. Acest paradox este exprimat și în unele scrieri creștine: ex. LACTANȚIU, *Div. Instit.* II, x, 9-11 [LACTANCE, *Institutions divines. Livre II* (SC 337),

Asistăm, în cazul lui *1 Pt* 3:19-20, la o tranziție de la forma condensată a referatului Vechiului Testament la aplicarea sa în cadrul teologiei Botezului. Dacă referatul din Geneză și alte texte iudaice prezintă fie salvarea unora, fie distrugerea altora, autorul lui *1 Petru* se focalizează exclusiv pe aspectul salvator al evenimentului, care favorizează analogia dintre experiența familiei lui Noe și cea a creștinilor.²² În *1 Petru*, imaginea potopului este subordonată scopului principal al pasajului: oferirea unui prototip (potopul), al cărui antitip să fie Botezul.²³

Verbul διασώζω este folosit de opt ori în Noul Testament,²⁴ cu sensul fundamental de „a elibera” sau „a salva” de un pericol oarecare reprezentat de o boală, de moarte, de dușmani sau chiar de mare.²⁵ Aici avem o formă pasivă a acestui verb – *passivum divinum* – indicându-L pe Dumnezeu ca Cel care îi salvează pe acei „puțini”²⁶ care se află în arcă.²⁷ Astfel, versetul nostru

Paris: Les Éditions du Cerf, 1987, pp. 152-155]. Cf. J.P. LEWIS, *A Study of the Interpretation of Noah and the Flood*, pp. 115, 169-173; J. DANÉLOU, *Sacramentum Futuri*, p. 61; B. WITHERINGTON, *Troubled Waters: The Real New Testament Theology of Baptism*, Waxo, Texas: Baylor University Press, 2007, pp. 106-107.

²²Potrivit unora, Noe este menționat aici pentru a evidenția speranța comunității creștine, care ar fi așteptat convertirea contemporanilor lor, așa cum unii în timpul lui Noe s-au convertit atunci când a început potopul. Accentul pus pe răbdarea lui Dumnezeu care aștepta (ἀπεξεδέχετο [imperfect: acțiune continuă în trecut] ἢ τοῦ θεοῦ μακροθυμία) poate exprima deci o așteptare a convertirii generației lui Noe, așa cum interpretează, de exemplu, FILON (*Quaest. in Gen.* II, 13 [ed. cit., pp. 214-215]), unele scrieri rabinice și, între moderni, F.W. BEARE (*The First Epistle of Peter*, pp. 145-147). Probabil aceasta este o reminescentă a lui *Fac* 6:3, înțeles ca interval între păcatul îngerilor (6:1-4) și venirea potopului (7:11), o răbdare care precede judecata, potrivit interpretării iudaice: *Is* 54:9-10; *Ier* 31:35-36; *Sir* 44:18; *1 En* 60:5; 66:1-3; 93:3 [ed. cit., pp. 142-143, 156, 223-224]; *Avot* 5, 2 [ed. cit., p. 455]; FILONE, *Quaest. in Gen.*I, 91 [ed. cit., pp. 170-171]; *T.O.la Fac* 6:3; *TJ lla Fac* 6:3; cf. 7:4.10 [J. W. ETHERIDGE (cur.), *The Targums of Onkelos and Jonathan ben Uzziel on the Pentateuch*, p. 46, 179]. Cf. P.J. ACHTEMEIER, *La prima lettera di Pietro*, pp. 441-442; J.H. ELLIOTT, *1 Peter*, pp. 663-664; W.J. DALTON, *Christ's Proclamation to the Spirits*, p. 191; E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, p. 201; E. BEST, *1 Peter* (NCBC), Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1982, p. 146; J. SCHLOSSER, *À la recherche de la Parole*, pp. 186-188; E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, p. 201; P.H. DAVIDS, *The First Epistle of Peter* (NICNT), Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1990, pp. 141-142; A. PUIG TÀRRECH, “Le milieu de la première épître de Pierre”, p. 372.

²³Chiar și această afirmație este contestată de către unii: B. REICKE (*The Epistles of James, Peter, and Jude*, p. 106; *The Disobedient Spirits and Christian Baptism*, p. 145) consideră ἀντίτυπον ca adjectiv al lui βάπτισμα: „Botezul care îi corespunde vă mântuiește acum și pe voi”. Pe de altă parte, E.G. SELWYN (*The First Epistle of St. Peter*, p. 203) îl consideră în relație cu oamenii: „și apa acum vă mântuiește și pe voi, [care sunteți] antitip al lui Noe și ai însoțitorilor lui, adică apa Botezului”. Aceste variante nu sunt acceptate de către mulți. Cf. P.H. DAVIDS, *The First Epistle of Peter*, p. 143.

²⁴*Mt* 14:36; *Lc* 7:3; *FA* 23:24; 27:43-44; 28:1.4; *1 Pt* 3:20. Cf. C. SPICQ, *Les Epîtres de Saint Pierre* (SBI), Paris: Librairie Lecoffre, 1966, p. 141.

²⁵Verbul compus διασώζω funcționează ca un sinonim al verbului σώζω, cu același sens de „a salva”, „a elibera” dintr-o situație periculoasă; cf. *2 Mac* 1:25; 2:17; *Mt* 14:36; *Lc* 7:3; *FA* 23:24; 27:43-44; 28:1.4.

²⁶Cuvântul ὀλίγοι, subiect al lui διεσώθησαν, are aici mai ales scopul de a încuraja cititorii, care constituiau o minoritate în mijlocul unei lumi ostile (cf. *Lc* 12.32). Chiar dacă necunoscută Sfântului Pavel, ideea că doar puțini se vor mântui se regăsește în cuvintele lui Iisus (*Mt* 7:14; 22:14; cf. *4 Esd* 9:14-15.20-22 [ed. cit., p. 545]). Întrebarea din *Lc* 13:23, „Doamne, puțini sunt, oare, cei care se mântuiesc?” pare să fi animat Biserica în acea epocă (cf. *Mt* 7:14; *Mt* 22:14). Cf. J.L. de VILLIERS, “Joy in Suffering in 1 Peter”, *Neotestamentica* 9 (1975), p. 79; J.R. MICHAELS, *1 Peter* (WBC 49), Waco, Texas: Word, 1988, p. 213; W.J. DALTON, *Christ's Proclamation to the Spirits*, p. 194. Achtemeier identifică această lume ostilă cu lumea greco-romană; cf. P.J. ACHTEMEIER, *La prima lettera di Pietro*, p. 443. În schimb alți autori susțin că destinatarii scrierii nu puteau să fie decât iudeo-creștini; cf. F. MANN, “A Jewish Reading of 1 Peter 2,1-10”, p. 9.

²⁷Cele ὀκτὼ ψυχὰι fac referire cu siguranță la *Fac* 7:13 (cf. *2 Pt* 2:5), înțelegându-se Noe, soția sa, cei trei fii și soțiile lor, rămași singurii drepti în mijlocul unei lumi corupte; cf. I. FLAVIU, *Ant. I*, 77 [ed. cit., 36-37]; *Or. Sib. I*, 225-226 [ed. cit., p. 68]. Este improbabil ca aici să fie vorba despre o semnificație simbolică a numărului „opt”, fie ca ziua Învierii, fie în legătură cu forma octogonală a baptisteriului, cum consideră unii: J.N.D. Kelly, *A Commentary on the Epistles of Peter*, pp. 158-159; B. REICKE, *The Epistles of James, Peter, and Jude*, pp. 112-113; L. ORLANDO, *La prima Lettera di Pietro. Tradizioni inniche, liturgiche, midrashiche*, Bari: Ecumenica Editrice, 2009, p. 129; J.

poate fi comparat cu *Înț. Sol.14:5-7*, care folosește același verb în raport cu salvarea care a venit prin intermediul lemnului corabiei: καὶ ἐλαχίστω ζύλω πιστεύουσιν ἄνθρωποι ψυχὰς καὶ διελθόντες κλύδωνα σχεδία διεσώθησαν. În *1 Pt 3:19* avem în schimb o notă oarecum surprinzătoare: se proclamă o mântuire δι' ὕδατος. Această expresie prezintă o problemă destul de mare. Prepoziția διὰ cu genitivul poate fi interpretată fie cu valoare locală, fie cu valoare instrumentală.²⁸ Această ambiguitate cu privire la διὰ se manifestă încă și în alte pasaje ale Noului Testament.²⁹ Problema o reprezintă alegerea dintre aceste două posibilități, deoarece fiecare prezintă argumente pro și contra și niciuna nu este bine fundamentată în literatura cu privire la potop.

Sensul local al lui δι' ὕδατος

Majoritatea autorilor³⁰ consideră mai puțin problematică și, deci, mai probabilă interpretarea lui δι' ὕδατος în sens local. Se susține că acea călătorie a lui Noe „prin ape” a fost cea care a adus salvarea, nu doar de potopul însuși, ci și de răul care infesta lumea, care trebuia distrus. Astfel se prezintă situația și în majoritatea textelor privitoare la potop, care prezintă o salvare de „violența apei(τῆς τοῦ ὕδατος βίας)” potopului prin intermediul corabiei.³¹ Apa reprezintă astfel amenințarea de care este salvată familia lui Noe. Atribuindu-se prepoziției διὰ o valoare locală, adică considerând că Noi și cei apropiați lui ar fi fugit „prin apă” / „în mijlocul apei”, formula δι' ὕδατος s-ar referi doar la apa prin care aceștia au trecut mai înainte de a intra în arcă. Potrivit unora, verbul compus διασώζω(cu εἰς) ar manifesta o preferință pentru un sens

DANIÉLOU, *Sacramentum Futuri*, pp. 66-67. Termenul ψυχαίare mai degrabă semnifică de „vieți” sau „persoane” decât de „suflete” în contrast cu corpurile fizice; cf. *1 Pt 1:9,22; 2:25; 4:19; FA 2:41; 7:14; 27:37; Fac 46:15 LXX; Iș 1:5 LXX*. Cf. P.J. ACHTEMEIER, *La prima lettera di Pietro*, pp. 443-444; E. BEST, *1 Peter*, p. 146; cf. E.F.F. BISHOP, “*Oligoi in 1 Pet. 3:20*”, *CBQ* 13 (1951), pp. 44-45; E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, p. 202; J.R. MICHAELS, *1 Peter*, pp. 212-213; L. GOPPELT, *A Commentary on 1 Peter*, Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1993, p. 265.

²⁸ Discuția cu privire la semnificația specifică a prepoziției διὰ cu genitivul nu dă o soluție clară textului nostru. Dicționarele prezintă exemple cu privire la semnificațiile multiple ale acestei prepoziții, dezvoltate de-a lungul timpului: local, temporal, instrumental, agent și poate și causal. În greaca biblică, διὰ cu genitivul desemnează în general instrumentul (cf. *Mc 16, 20; Gv 1:17; Col 1:16; 1 Gv 5:6*), spre deosebire de atica clasică și de Homer, unde este de obicei spațial. Cf. P.F. REGARD, *Contribution a l'étude des prépositions dans le langage du Nouveau Testament*, Paris: Éditions Ernest Beroua, 1919, pp. 105-122, 135-136; P. BORTONE, *Greek Prepositions: From Antiquity to the Present*, Oxford: Oxford University Press, 2010, p. 179; S. LURAGHI, *On the Meaning of Prepositions and Cases. The Expression of Semantic Roles in Ancient Greek*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Co., 2003, pp. 168-187.

²⁹ Ex. αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός (*1 Cor 3:15*); σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας (*1 Ti 2:15*). Cf. E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, p. 203.

³⁰ F. BLASS – A. DEBRUNNER, *Grammatica del greco del Nuovo Testamento*, Roma: Paideia Editrice, 1997, p. 295 (§223, 1, n. 2); P.J. ACHTEMEIER, *La prima lettera di Pietro*, p. 445; J.H. ELLIOTT, *1 Peter*, p. 667; B. REICKE, *The Disobedient Spirits and Christian Baptism* (ANSU 13), Copenhagen: Munksgaard, 1946, pp. 141-142; G.R. BEASLEY-MURRAY, *Baptism in the New Testament*, p. 259; D. COOK, “*1 Peter iii. 20: An Unnecessary Problem*”, *JThS* 31 (1980), pp. 72-78; W.A. GRUDEM, *The First Epistle of Peter: An Introduction and Commentary* (TNTC 17), Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1988, p. 161; L. ORLANDO, *La prima Lettera di Pietro*, p. 131, n. 192; C.A. BIGG, *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistles of St. Peter and St. Jude* (ICC), Edinburgh: T&T Clark, 1987, pp. 163-164; P.H. DAVIDS, *The First Epistle of Peter*, p. 142; L. GOPPELT, *A Commentary on 1 Peter*, pp. 265-266; B. WITHERINGTON, *Troubled Waters*, p. 106.

³¹ I. FLAVIU, *Ant. I*, 78 [ed. cit., pp. 36-37]; cf. *4 Mac 15:31; Jub. 5:20; 7:34; 10:3* [ed. cit., pp. 35, 49, 58]. Scriitorii creștini vor folosi simbolul apei potopului cu referire la persecuțiile împotriva creștinilor (cf. *Ap 7:15*). Cf. J.H. ELLIOTT, *1 Peter*, p. 667.

local.³²Plecând deci de la un sens local al lui εἰς ἦν, textul prezintă următoarea lectură: așa cum Noe a trecut prin ape pentru a se salva în arcă, în același mod catehumenul trece prin apele Botezului pentru a se salva în Biserică.³³

Se face adesea un paralelism cu *I Cor 10:1-2*, unde Botezul este simbolizat de trecerea poporului lui Israel διὰ θαλάσσης (cf. *Rm 6:3*).³⁴ Acest fapt este subliniat încă și de Iosif Flaviu, care vorbește despre „o cale de mântuire prin mare” (σωτηρίας ὁδός καὶ διὰ θαλάσσης), referindu-se la același eveniment.³⁵ Pentru autorii Noului Testament părea să fie suficient faptul că apa era, într-un fel, un element important în cadrul unui eveniment mântuitor, pentru a considera acel episod în raport cu Botezul.³⁶ Trecând „prin apele” Botezului, creștinii sunt eliberați și intră într-o existență nouă.³⁷ Apa Botezului nu este considerată instrumentul prin care se primește harul, ci un simbol al vieții păcătoase care se lasă în urmă.³⁸ Un sens local ar putea face referire și la ritual material al Botezului (cf. *I Pt 3:21*), mai ales dacă ne gândim că acesta era săvârșit sub forma afundării încă din perioada antică.

Ca argument în favoarea acestei interpretări se aduce textul lui *Genesis Rabbah* (la *Fac 7,7*), potrivit căruia Noe și familia sa, datorită credinței lor slabe, ezită la început și nu intră în arcă, până când apa le ajunge la glezne.³⁹ Însă este puțin probabil ca autorul epistolei să fi avut în minte această tradiție.⁴⁰ Textul din *Facere* declară astfel: “Noe intră (εἰσηλθεν) în corabie (εἰς τὴν κιβωτόν) cu fiii săi, soția sa și soțiile fiilor săi, din cauza apelor potopului (διὰ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλισμοῦ)” (*Fac 7:7 LXX*).⁴¹ Însă *Fac 7:10* adaugă nota: Noe a intrat în arcă cu șapte zile mai înainte de începerea potopului.

Pentru cei ce preferă sensul local, arca rămâne mijlocul de mântuire, în timp ce apa doar instrumentul distrugerii (cf. *Înț. Sol. 14:1-7*), chiar dacă textul lui *I Pt 3:19-20* nu o prezintă astfel în mod direct.⁴² Folosirea expresiei εἰς ἦν (“în care”), cu referire la arcă, este considerată de către unii ca având o nuanță mai mult instrumental-locală decât un simplu sens direcțional, suferat de *Fac 7:7* (cf. *Mt 24:28*).⁴³ Se consideră o echivalență între εἰς și ἐν în acest caz, atestată și în alte

³² *Ios 10:20; Is 37:38; Înț. Sol. 14:5*. Cf. J.N.D. KELLY, *A Commentary on the Epistles of Peter*, p. 159; D. COOK, “I Peter iii. 20”, pp. 73-75.

³³ E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, p. 202.

³⁴ C.A. BIGG, *A Critical and Exegetical Commentary*, p.164; F.W. BEARE, *The First Epistle of Peter*, pp. 148-149; cf. P. LUNDBERG, *La typologie baptismale dans l’Ancienne Église*, p. 112.

³⁵ I. FLAVIU, *Ant. II*, 347 [ed. cit., pp. 316-317]. Cf. J.N.D. Kelly, *A Commentary on the Epistles of Peter*, p. 159.

³⁶ F.W. BEARE, *The First Epistle of Peter*, p. 148; cf. J.N.D. Kelly, *A Commentary on the Epistles of Peter*, p. 159; P. REYMOND, *L’eau, sa vie, et sa signification dans l’Ancient Testament* (VT.S 6), Leiden: Brill, 1958, pp. 243-244.

³⁷ B. REICKE, *The Epistles of James, Peter and Jude*, p. 113; Idem, *The Disobedient Spirits and Christian Baptism*, p. 143; W.J. DALTON, *Christ’s Proclamation to the Spirits*, pp. 115, 210; O.S. BROOKS, “1 Peter 3:21”, p. 304; cf. A.R.C. LEANEY, *The Letters of Peter and Jude* (CNEB), Cambridge: Cambridge University Press, 1967, p. 53; E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, pp. 202-203.

³⁸ C.A. BIGG, *A Critical and Exegetical Commentary*, p. 164.

³⁹ *GenR XXXII*, 6 [ed. cit., p. 253]. Acest text a fost luat în considerare de către: L. GOPPELT, *A Commentary on I Peter*, p. 255; C.A. BIGG, *A Critical and Exegetical Commentary*, p. 164; E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, p. 202; P.H. DAVIDS, *The First Epistle of Peter*, p. 142; D. COOK, “I Peter iii. 20”, p. 76.

⁴⁰ W.J. DALTON, *Christ’s Proclamation to the Spirits*, p. 195; P.J. ACHTEMEIER, *La prima lettera di Pietro*, p. 445.

⁴¹ Sensul causal al lui διὰ cu acuzativul din acest verset nu ne oferă vreun indiciu cu privire la sensul expresiei petrine, chiar dacă unii l-au considerat suficient pentru a susține o salvare din apa potopului: C. SPICQ, *Les Épîtres de Saint Pierre*, p. 141.

⁴² O. KNOCH, *Le due lettere di Pietro. La lettera di Giuda*, Brescia: Morcelliana, 1996, pp. 145-148.

⁴³ Unii cercetători consideră ambele sensuri ca posibile, explicând că nu este vorba de un caz de confuzie între εἰς și ἐν; W.J. DALTON, *Christ’s Proclamation to the Spirits*, pp. 193-194; P.J. ACHTEMEIER, *La prima lettera di Pietro*, p. 443; J.N.D. KELLY, *A Commentary on the Epistles of Peter*, p. 158; cf. D. COOK, “I Peter iii. 20”, pp. 73-75; W.A. GRUDEM, *The First Epistle of Peter*, p. 161.

locuri în Noul Testament⁴⁴, care sugerează o mântuire realizată în această arcă. Astfel se poate considera că acest text reprezintă o paralelă la formula lui Iosif Flaviu: “arca în care (λάρνακος ἐν ἧ) Noe, fondatorul neamului nostru, a fost mântuit (διεσώθη)”⁴⁵

Dezavantajul sensului local este că, la o primă vedere, nu permite paralelismul și tipologia create în versetul care urmează, unde apa Botezului pare a fi prezentată ca instrument al mântuirii omului. Această problemă este evitată de către unii care consideră pronumele relativ δ ⁴⁶ ca antecedent proleptic al lui β π τ σ μ α ,⁴⁷ sau ca o referire la întreaga expresie care îl precede,⁴⁸ nu la antecedentul său imediat, “apa” (ὕδωρ).⁴⁹ Paralelismul tipologic ar fi deci între potop și Botez în general, nu între apa potopului și apa Botezului. Alții preferă varianta textuală ω , traducând: “corespunzând (ἀντίτυπον) acesteia (ω) [salvarea lui Noe și a familiei sale prin apă], Botezul acum vă mântuiește și pe voi”.⁵⁰ Astfel apa nu trebuie înțeleasă ca un element pozitiv, nici potopul, care nu mai este un tip al Botezului. Unicul element care mai este considerat din evenimentul potopului îl reprezintă mântuirea săvârșită de către Dumnezeu, care este legată de modul în care se realizează mântuirea creștinului în Botez. Răscumpărarea nu vine din apă, ci din actul baptismal (cf. ἀπόθεσις, ἐπερώτημα, *I Pt* 3:21), în care lucrează Dumnezeu (cf. pasivul διεσώθησαν).⁵¹

Pe de altă parte, salvarea lui Noe poate fi înțeleasă într-un sens mai general, ca trecerea pe care a făcut-o el prin mijlocul apei, în timp ce se afla în corabie, pentru a ajunge la pământ uscat (cf. [ἄνθρωποι] διελθόντες κλύδωνα σχεδία διεσώθησαν, *Înt. Sol.* 14:5).⁵² O variantă particulară a acestei viziuni este cea a lui D. Rudman, care pleacă de la textul lui *Fac* 6-8, unde potopul este prezentat ca o răsturnare a creației lui Dumnezeu,⁵³ pentru a arăta că arca lui Noe devine simbolul cosmosului care, traversând apele haosului, poartă în sine sămânța creației celei noi. Mântuirea prin apă reprezintă trecerea de la starea coruptă a creației la o creație nouă.⁵⁴ Una dintre implicațiile paralelismului din *I Petru* este și că apa Botezului nu reprezintă instrumentul un instrument al harului, ci corespunde apei haosului, element al morții și al necreatului și simbol al

⁴⁴ *I Pt* 5:12; *Mc* 1:9; *Lc* 11:7; *In* 1:18; *FA* 8:40; cf. F. BLASS – A. DEBRUNNER, *Grammatica del greco del Nuovo Testamento*, 278 (§205, 5); D. COOK, “I Peter iii. 20”, p. 73.

⁴⁵ I. FLAVIU, *Împotriva lui Apion* I, 130 [ed. cit., pp. 214-215].

⁴⁶ Acest pronume ridică unele probleme privind *critica textus*. Neutrul singular δ , chiar dacă prezent în majoritatea manuscriselor (A B C K P), a fost substituit prin ω în unii martori minori (69 206 216 241 630 1518) sau a fost eliminat (p⁷² 255 436 sa). Unii preferă varianta mai puțin atestată ω , care ar fi fost substituită printr-un nominativ datorită pronunției sale identice. Astfel pronumele servește ca adjectiv al lui ἀντίτυπον. Cf. J.H. ELLIOTT, *I Peter*, p. 668; B.M. METZGER, *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, Stuttgart: German Bible Society, 1994, pp. 623-634.

⁴⁷ B. REICKE, *The Disobedient Spirits and Christian Baptism*, pp. 149-172. Alții susțin că acest tip de construcție ar fi artificială, uzuală doar în latină; W.J. DALTON, *Christ's Proclamation to the Spirits*, p. 198.

⁴⁸ D. COOK, “I Peter iii. 20”, p. 77; L. GOPPELT, *A Commentary on I Peter*, p. 265; F.W. BEARE, *The First Epistle of Peter*, p. 174; L. GOPPELT, *A Commentary on I Peter*, p. 266.

⁴⁹ Susținătorii sensului instrumental îl consideră astfel. Cf. J.R. MICHAELS, *I Peter*, pp. 213-214.

⁵⁰ J.H. ELLIOTT, *I Peter*, p. 669; F.W. BEARE, *The First Epistle of Peter*, p. 148; R. BEASLEY-MURRAY, *Baptism in the New Testament*, p. 260; cf. E. BEST, *I Peter*, p. 147.

⁵¹ Astfel consideră: C. A. BIGG, *A Critical and Exegetical Commentary*, pp. 164-165; F.W. BEARE, *The First Epistle of Peter*, p. 148; L. GOPPELT, *A Commentary on I Peter*, pp. 266-267.

⁵² E. BEST, *I Peter*, p. 147; R. BEASLEY-MURRAY, *Baptism in the New Testament*, p. 259.

⁵³ Cf. P.J. HARLAND, *The Value of the Human Life. A Study of the Story of the Flood (Genesis 6-9)*, (VT.S 64) Leiden: Brill, 1996, pp. 89-112.

⁵⁴ Se poate face o notă [omiletică] cu privire la paternitatea epistolei, care a fost atribuită Sfântului Petru de către tradiția Bisericii, și cu privire la mandatul acestuia de a fi „pescar de oameni” (*Mt* 4:19; *Mc* 1:17; *Lc* 5:10), adică de a-i scoate pe oameni din apele morții și de a-i duce la mântuire.

răului(cf. *Ps* 65:8; *Ier* 6:23; *Is* 8:5-8; 17:12-14; 57:20; *Iona* 2:3-7).⁵⁵ Această viziune se apropie de cea a Sfântului Pavel (*Rm* 6:4; *Col* 2:12) și de cuvintele lui Iisus privind Botezul cu care trebuia să fie botezat în Patimă (*Mc* 10:38-39), adică în care apele se prezintă ca o figură a morții.⁵⁶

Sensul instrumental al lui δι' ὕδατος

Valoarea instrumentală a lui δι' ὕδατος sugera că apa ar fi elementul prin intermediul căruia cei din arcă au fost salvați,⁵⁷ așa cum în versetul următor apa Botezului reprezintă un mijloc de mântuire.⁵⁸ Lectura versetelor 20-21 se face deci în următorul mod: așa cum apa potopului a purtat arca spre mântuire, în același mod apa Botezului îl mântuiește pe creștin.⁵⁹ Mulți autori iau în discuție ideea că apa, care a distrus restul neamului omenesc, a fost în același timp un mijloc de salvare pentru Noe și familia sa.⁶⁰ În textul nostru s-ar ignora, deci, faptul că apa a distrus restul lumii, deoarece interesul autorului aici este concentrat doar spre cei care se mântuiesc, tip al comunității creștine (cf. v. 21).⁶¹ Am văzut cum, în literatura iudaică, potopul este văzut în același timp ca o judecată și ca o mântuire a lui Dumnezeu.⁶² „Apele lui Noe” care i-au distrus pe cei fărădelege reprezintă în *Is* 54:9, un simbol al milostivirii lui Dumnezeu care s-a manifestat în acea vreme spre toți dreptii.⁶³ Filon, deși consideră potopul drept o pedepsire a păcătoșilor, recunoaște și un sens alegoric al acestuia, de curățire a sufletului de răutatea sa, prin spălarea și eliminarea murdăriei; Noe și ceilalți din corabie au rămas, după potop, curați de orice patimă, chiar dacă nu complet necorporali.⁶⁴

⁵⁵D. RUDMAN, “1 Peter 3-4 and the Baptism of Chaos”, in: J. SCHLOSSER (cur.), *The Catholic Epistles and the Tradition* (BETHL 176), Leuven: Peeters, 2004, pp. 399-400; A.R.C. LEANEY, *The Letters of Peter and Jude*, p. 53.

⁵⁶ Cf. LACTANȚIU, *Div. Instit.* II, x, 10-11 [ed. cit., pp. 152-155]; Sf. AMBROZIE, *De Spiritu Sancto* I, 6, 76 (“in aqua enim imago mortis”) [Sant’Ambrogio, *Opere dogmatiche II. Lo Spirito Santo*, trad. C. Moreschini (Opera Omnia di Sant’Ambrogio, 16), Milano: Biblioteca Ambrosiana, 1979, pp. 108-109].

⁵⁷Se aduc ca argumente ale sensului instrumental formulele: διὰ πῶρος din *I Pt* 1:7 și διέσωσεν δι’ αὐτοῦ [Noe] din CLEMENT Romanul, *Ep. Cor.* 9, 4 [ed. cit., pp. 114-115]; cf. J.R. MICHAELS, *1 Peter*, p. 213. Valoarea instrumentală este preferată de către: E. BEST, *1 Peter*, 1982, p. 119; M. MAZZEO, *Lettere di Pietro. Lettera di Giuda*, Milano: Paoline, 2002, p. 139; K.H. SCHEKLE, *Le lettere di Pietro. La lettera di Giuda*, trad. R. Favero, Brescia: Paideia Editrice, 1981, p. 186; E. FERGUSON, *Baptism in the Early Church: History, Theology, and Liturgy in the First Five Centuries*, Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 2009, pp. 189-191; A. PUIG TÀRRECH, “Le milieu de la première épître de Pierre”, pp. 370-373.

⁵⁸Unii autori consideră că, în actualizarea potopului în Botez, mijlocul de salvare nu ar fi apa, ci „Învierea lui Iisus Hristos” (v. 21); astfel, pentru ei, nu este necesar ca δι' ὕδατος să fie înțeles în sens instrumental, deoarece apa nu a avut același rol în mântuirea din potoc ca și Învierea pentru Botez. Cf. J.H. ELLIOTT, *1 Peter*, p. 667.

⁵⁹E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, p. 202; J.N.D. KELLY, *A Commentary on the Epistles of Peter*, p. 148.

⁶⁰R.T. FRANCE, “Exegesis in Practice”, p. 273; E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, p. 329.

⁶¹Același interes îl manifestă și alte scrieri creștine: HERMAS, *Păstorul*, Viz. III, iii, 5 („Viața noastră a fost salvată prin apă [διὰ ὕδατος ἐσώθη] și încă va fi salvată”) [Hermas, *Le Pasteur* (SC 53), Paris: Les Éditions du Cerf, 1958, pp. 108-109]; cf. *Odele lui Sol*. VI, 1-17 [L. Tescaroli (cur.), *Le Odi di Salomone e gli Oracoli Sibillini*, Roma: Japadre Editore, 1994, pp. 13-14].

⁶²Cf. *Sir* 44:17; *Înț. Sol.* 10:4; 14:6; *4 Mac* 15:31; *1 En* 10:2-3; 65:10-11; 106:16-17 [ed. cit., pp. 87, 155, 247]; *Jub.* 5:19-21; 10:3 [ed. cit., pp. 34-35, 58]. Doar ca judecată, este prezentat în: *1 En* 54:7-10 [ed. cit., pp. 138-139]. Cf. J.R. MICHAELS, *1 Peter*, p. 211.

⁶³Tradiția creștină va recupera acest verset în teologia sa baptismală, raportată la potop: Sf. IUSTIN, *Dial.* 138, 1-2 [ed. cit., pp. 376-377]. Cf. E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, p. 329; J. DANÉLOU, *Sacramentum Futuri*, pp. 74-75.

⁶⁴FILON, *Quaest. in Gen.* II, 15, 25 [ed. cit., pp. 222-223, 236-237]; cf. Sf. AMBROZIE, *De Officiis* III, xviii, 109 [S. Ambrogio di Milano, *De Officiis Ministrorum*, cur. D. Bassi, Siena: Ezio Cantagalli, 1936, p. 222].

Lumea cea nouă care a urmat după distrugerea răului prin potop poate fi considerată ca o nouă creație, produs al unei adevărate nașteri a lumii,⁶⁵ în acord cu teologia petrină a Botezului (*I Pt* 2:2).⁶⁶ Așa cum Noe a fost salvat prin apă (adică prin potop) de lumea cea rea și apoi a intrat într-o lume nouă și purificată, în același fel creștinii sunt eliberați prin apă (adică prin Botez) de lumea cea rea care îi înconjoară și intră în lumea comunității creștine.⁶⁷ Aceasta pare să fie tipologia dezvoltată de către autor în vv. 20-21. Dificultatea acestei scheme se naște din faptul că autorul sintetizează istoria potopului și o pune în serviciul teologiei sale baptismale.⁶⁸ Tradiția cu privire la potop spune că Noe a intrat în corabie și s-a salvat din moarte, fapt exprimat prin formula: εἰς ἤν ... διεσώθησαν.

Considerând apa ca un mijloc de salvare a lui Noe, arca nu mai prezintă un rol special în cadrul acestui eveniment. În consecință, acțiunea asociată expresiei εἰς ἤν, referitoare la arca, devine cea de „a intra”, așa cum lasă de înțeles și *Mt* 24:38 (εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν; cf. *Lc* 17:27) și *Fac* 7:7 LXX (εἰσῆλθεν δὲ Νῶε ... εἰς τὴν κιβωτόν). Ideea care se dorește evidențiată aici este că ei intră în corabie (εἰς ἤν), cu un sens direcțional (cf. LXX διασωθῆναι εἰς τὸ ὄρος = T.M. הָרַהֲרָה טֹבַחְרָה, *Fac* 19:19; cf. *Ios* 10, 20), mai mult decât mențiunea că au fost salvați (=έν) aceasta, într-un sens local sau instrumental.⁶⁹ În tradiția antică a Bisericii, se utiliza adesea imaginea corabiei ca un simbol al Bisericii,⁷⁰ sau lemnul din care era construită era considerat o prefigurare a lemnului crucii (cf. *I En* 67:2; *Înt. Sol.* 14:5-7).⁷¹ Acest simbolism pare însă puțin probabil în contextul nostru. Menționarea în trecere a corabiei care se face în text servește doar amintirii timpului în care s-a manifestat răbdarea lui Dumnezeu, ca un detaliu în

⁶⁵FILON, *Devita Mosis*, II, 65 (παλιγγενεσία) [PHILON d'Alexandrie, *De vita Mosis* (Les Oeuvres de Pilon d'Alexandrie), trad. R. Arnaldez et al., Paris: Les Éditions du Cerf, 1967, pp. 220-221]; cf. *Tit* 3:5; CLEMENT Romanul, *Ep. Cor.* 9, 4 (παλιγγενεσίαν) [ed. cit., pp. 114-115].

⁶⁶Ciprian chema potopul „Botezul lumii” (*mundi baptismo*); *Epist.* 69, 2; 74, 11 [G. HARTEL (cur.), *S. Thasci Caecili Cypriani Opera Omnia* (CSEL III, 1), Vienna, 1868, 214, 751, p. 809]; cf. Sf. AMBROZIE, *De sacramentis* II, 1, 1-2; *De myst.* 10-11 [AMBROISE de Milan, *Des sacramento. Des Mystères. Explication du Symbole* (SC 25bis), trad. B. Botte, Paris: Les Éditions du Cerf, 1994, pp. 74-75, 160-163]; *De Officiis* III, xviii, 108-109 [ed. cit., p. 222].

⁶⁷ Cf. OPTATUS de Mileve, *Contra Paramenianum*, V, 1 [M. EDWARDS (cur.), *Optatus: Against the Donatists*, Liverpool: Liverpool Press, 1998, pp. 97-98].

⁶⁸ P. LUNDBERG, *La typologie baptismale dans l'Ancienne Église*, p. 113.

⁶⁹ Unele studii ne ajută să înțelegem uzul precis al prepozițiilor în *I Pt*, pentru a exprima nuanțe teologice specifice; cf. R. DUPONT-ROC, “Le jeu des prépositions en 1 Pierre 1,1-12: de l'espérance finale à la joie dans les épreuves présentes”, *EstB* LIII (1995), pp. 201-212; B. HOWE, *Because You Bear This Name. Conceptual Metaphor and the Moral Meaning of 1 Peter*, Leiden-Boston: Brill, 2006, pp. 235-239.

⁷⁰ TERTULLIAN, *De Baptismo*, VIII, 4 (“ecclesia est arcae figura”) [TERTULLIEN, *Traité du Baptême* (SC 35), Paris: Les Éditions du Cerf, 1952, p. 78]; CIPRIAN, *De cath. eccl. unitate*, 6; *Epist.*, 69, 2 („In arca Noe id est octo animae hominum salvae factae sunt per aquam, quod et vos similiter salvos faciet baptisma, probans et contestans unam arcam Noe typum fuisse unius ecclesiae”) [G. HARTEL (cur.), *S. Thasci Caecili Cypriani Opera Omnia*, 214, p. 751]; ORIGEN, *Hom. in Gen.* II, 5 [ORIGÈNE, *Homélie sur la Genèse* (SC 7), trad. L. Doutreleau, Paris: Éditions du Cerf, 1943, p. 103]; Sf. Ioan HRISOSTOM, *De Lazaro Concio*, VI, 7 [P.G. 48:1037-1038]. Încă și unii autori moderni consideră că s-ar fi dorit evidențierea acestei idei în textul lui *I Pt* 20-21: J.N.D. KELLY, *A Commentary on the Epistles of Peter*, p. 158; O. KNOCH, *Le due lettere di Pietro*, pp. 145-148; B. REICKE, *The Epistles of James, Peter, and Jude*, p. 112; L.J. KREITZER, “On Board the Eschatological Ark of God: Noah-Deucalion and the ‘Phrygian Connection’ in 1 Peter 3.19-22”, în: S.E. PORTER – A.R. CROSS (cur.), *Baptism, the New Testament and the Church*, (JSNT.S 171), Sheffield: Sheffield Academic Press, 1999, pp. 264-270. Cf. P. LUNDBERG, *La typologie baptismale dans l'Ancienne Église*, pp. 73-75; J.H. ELLIOTT, *I Peter*, p. 665; J. DANIELOU, *Sacramentum Futuri*, pp. 86-94; H.S. BENJAMINS, “Noah, the Ark, and the Flood in Early Christian Theology: The Ship of the Church in the Making”, în: F.G. MARTÍNEZ – G.P. LUTTIKHUIZEN (cur.), *Interpretations of the Flood*, pp. 135-149.

⁷¹ Sf. IUSTIN, *Dial.* 138, 2 [ed. cit., pp. 377-378]; *Prima apologie*, I, 55, 3 [S. GIUSTINO, *Le due apologie*, trad. A.R. Raccone, Roma: Edizioni Paoline, 1983, p. 104]; cf. Sf. AMBROZIE, *De myst.*, 10-11 [ed. cit., pp. 160-161].

acest sens, pe aceeași linie cu menționarea lui Noe.⁷² Arca nu este prezentată aici ca mijlocul prin care se obține mântuirea, așa cum declară în mod direct Iosif Flaviu⁷³ sau aluzionează alți autori⁷⁴. Aici se vorbește mai degrabă despre o mântuire în relație cu apa (ὄψιδας) decât de o mântuire în relație cu arca, lucru cerut și de tipologia din versetul 21.⁷⁵

Dacă potopul și apele sale nu mai sunt considerate drept o amenințare, ci mijlocul de salvare a lui Noe și a familiei sale, din ce anume sunt salvați aceștia? Contextul lui *1 Pt* 3:18-22 ar sugera o salvare de acele „spirite” neascultătoare care acționau în timpul potopului. Referirea la epoca lui Noe nu trebuie în mod obligatoriu să ne facă să considerăm aceste „spirite” drept sufletele omenești ale celor care au fost uciși în timpul potopului (cf. *Fac* 6), așa cum consideră unii cercetători.⁷⁶ Identitatea acestor spirite este discutabilă, existând argumente pentru a le considera fie ființe omenești (cf. *Evr* 12:23),⁷⁷ fie acei îngeri care au păcătuit, care s-au manifestat în epoca lui Noe și cărora Iisus le propovăduiește mântuirea (cf. *2 Pt* 2:4).⁷⁸ Mai ales literatura iudaică apocaliptică a epocii tardive asocia în mod clar Noe și potopul îngerilor rebeli și descendenței lor (cf. *Fac* 6:2-4; *2 Pt* 2:4-5),⁷⁹ până în punctul de a atribui potopul puterilor

⁷² P.J. ACHTEMEIER, *La prima lettera di Pietro*, pp. 442-443.

⁷³ I. FLAVIU, *Ant.* 1:77-78 (πρὸς σωτηρίαν) [ed. cit., pp. 36-37].

⁷⁴ *Înt.* *Sol.* 10:4; *4 Mac* 15:30-32; cf. *Or. Sib.* I, 225-229 [ed. cit., p. 69].

⁷⁵ P. LUNDBERG, *La typologie baptismale dans l'Ancienne Église*, p. 112.

⁷⁶ C. SPICQ, *Les Épîtres de Saint Pierre*, pp. 140-141; W.A. GRUDEM, *The First Epistle of Peter*, pp. 215-216; cf. F.W. BEARE, *The First Epistle of Peter*, pp. 145-147; L. GOPPELT, *A Commentary on 1 Peter*, p. 259. Windisch susține că aici avem o referire cu privire la oameni, deși spiritele trebuie considerate drept supranaturale în v. 19; H. WINDISCH, *Die Katholischen Briefe*, Tübingen: Mohr, 1951, p. 71.

⁷⁷ *Cartea Jubileelor* prezintă exortăția lui Noe înaintea urmașilor săi (7:20-39 [ed. cit., pp. 46-50]), în care îi invită să trăiască în acord cu voia lui Dumnezeu și să evite păcatele care au dus la potop (prostituția, omuciderea, nedreptatea și gândurile cele rele); cf. *Jub.* 5:3-5 [ed. cit., pp. 32-33]. Scrierea siriacă de origine iudaică, *Peștera comorilor*, XI, 10 [S.-M. RI, *La caverne des trésors. Les deux recensions syriaques* (CSCO 487 – Scriptorum Syri 208), Leuven: Peeters, 1987, pp. 34-35], enumeră o listă mai lungă a acestor păcate. Aceeași idee privind omenireacăzută în păcat se întâlnește și în alte scrieri pseudoepigrafice și apocrife (*1 En* 8:1-3; 9:9; 65:6-10; 93:4 [ed. cit., pp. 79-83, 86, 154-155, 224]; *2 En* 34:1-2 [ed. cit., p. 158]), în I. FLAVIU (*Ant.* I, 72; cf. I, 99-100 [ed. cit., pp. 34-35, 48-49]), în FILON (*Quaest. in Gen.* II, 8 [ed. cit., pp. 204-205]; *Abr.* 40 [ed. cit., pp. 38-38]), și în scrierile rabinice (*GenR* XIX, 7; XXVI, 7; XXXI, 6 [ed. cit., pp. 153, 217-218, 241]), pentru a fi apoi recuperată în literatura creștină (*Mt* 24:37-39; *Lc* 17:26-27; Sf. IUSTIN, *A doua apologie*, V, 4 [ed. cit., p. 129]). Tradiția rabinică respinge acestei generații accesul la lumea viitoare și la înviere; cf. *San.* 10, 3 [H. DANBY (cur.), *The Mishnah*, p. 397]. O explicație interesantă oferă Fer. Augustin, când interpretează pasajul din *1 Petru* în relație cu activitatea lui Hristos preexistent; el afirmă că Hristos, în natura Sa preexistentă, S-a manifestat înaintea contemporanilor lui Noe în timpul vieții lor, predicând pocăința acestor „spirite” prizoniere păcatului. Cf. J. SCHLOSSER, *À la recherche de la Parole*, p. 190; J.P. LEWIS, *A Study of the Interpretation of Noah and the Flood*, pp. 126-129; W.J. DALTON, “Interpretation and Tradition”, pp. 14-17.

⁷⁸ Diferența dintre πνεῦμα și ψυχή, termeni care se întâlnesc în *1 Pt* 3:18-20 (cf. *FA* 2:27; *Ps* 48:16 [49:15]); I. FLAVIU, *Ant.* VI, 332 [H. St. J. THACKERAY (cur.), *Josephus in Nine Volumes. V. Jewish Antiquities, Books 5-8*, London: William Heinemann, 1961, pp. 332-333]; *4 Esd* 4:35.42; 7:32 [ed. cit., pp. 531, 538]) poate face să ne gândim la identitatea angelică a acestor spirite, așa cum interpretă, de fapt, cea mai mare parte a comentatorilor: J.H. ELLIOTT, *1 Peter*, pp. 656-657; J.N.D. KELLY, *A Commentary on the Epistles of Peter*, p. 154; J.R. MICHAELS, *1 Peter*, p. 213; E. BEST, *1 Peter*, pp. 142-143; R.T. FRANCE, “Exegesis in Practice”, p. 269.

⁷⁹ *3 Mac* 2:4; *1 En* 6:1-7:4; 10:1-14; 15,1-12; 19:1; 64-67; 85:1-89:9; 106:13-107:3 [ed. cit., pp. 67-78, 87-90, 100-102, 106, 153-158, 195-201, 245-249]; *Jub.* 5:1-12; 7:20-25 [ed. cit., pp. 31-33, 46-47]; *TestNaph* 3:5 [H.W. HOLLANDER – M. de JONGE, *The Testaments of the Twelve Patriarchs: A Commentary* (SVTP 8), Leiden: Brill, 1985, p. 301]; *CD* 2:18-21 [B.Z. WACHOLDER, *The New Damascus Document. The Midrash on the Eschatological Torah of the Dead Sea Scrolls: Reconstruction, Translation and Commentary*, (StTDJ 56), Leiden: Brill, 2007]. Cf. E.A. SPEISER, *Genesis: Introduction, Translation and Notes* (AncB 1), New York: Doubleday, 1964, 46; W.A. GRUDEM, *The First Epistle of Peter*, pp. 211-214; J.T.A.G.M. van RUITEN, “The Interpretation of the Flood Story in the Book of Jubilees”, in: F.G. MARTÍNEZ – G.P. LUTTIKHUIZEN (cur.), *Interpretations of the Flood*, pp. 79-81.

îngerești răufăcătoare.⁸⁰ Se considera, deci, că acest eveniment ar fi fost o pedeapsire a îngerilor celor păcătoși, care erau asociați coruperii omenirii.⁸¹ Literatura cu privire la Enoh, cu care autorul pare să fie familiar, ca și scrierile de la Marea Moartă, sunt atestări ale fuziunii, în acea epocă, a referatului privind neascultarea îngerilor cu istoria lui Noe, până la a le considera aceste evenimente contemporane.⁸² Actul acestora de a-și lua soții dintre fiicele oamenilor era interpretat ca un gest de neascultare.⁸³ Verbul ὤπειθέω dobândește acest sens încă și în celelalte atestări în această epistolă, mai ales cu referire la respingerea lui Iisus (cf. *1 Pt* 2:7-8; 4:17).

În această direcție ne poartă și *1 Enoh*, unde se descrie intervenția îngerilor (Mihail, Gavriil, Suriel și Uriel) în favoarea omenirii aflate sub opresiunea gigantilor.⁸⁴ Deoarece gigantii, după ce au mâncat toată hrana oamenilor, dorea să îi devoreze chiar și pe aceștia, așa încât întreaga lume începu a se lamenta împotriva nedreptății acestora.⁸⁵ În *1 En* 6-11, se arată cum oamenii sunt exterminați de către giganti mai mult decât de către potop.⁸⁶ Scrierile iudaice descriu apoi nedreptățile pe care trebuia să le suporte Noe din partea contemporanilor săi.⁸⁷ Din acest motiv, potopul devine modul ales de Dumnezeu prin care Noe să fie salvat de această lume pervertită.⁸⁸ Scopul nu mai este cel de a distruge omenirea cea răufăcătoare, ci de a curăța pământul, pentru a pregăti epoca eshatologică. În multe scrieri ale literaturii apocaliptice iudaice, mântuirea lui Noe și condamnarea îngerilor rebeli servesc ca un exemplu complex al eliberării și al distrugerii divine.⁸⁹ Pantru autorul *Cărții Jubileelor* (20:5), care preia aceste tradiții, potopul este chiar judecata lui Dumnezeu împotriva „fiilor lui Dumnezeu” (Veghetorii) și împotriva gigantilor,⁹⁰ prezentați ca o categoria particulară a generației antediluviene (cf. *3 Mac* 2:4),

⁸⁰Între textele care consideră îngerii rebeli drept cauză a răului săvârșit de către oameni, se numără: *1 En* 10:8; 15:1-9 [ed. cit., pp. 88, 100-101]; *2 En* 18:1-5 [ed. cit., pp. 130-133]; *Jub.* 7:21-25 [ed. cit., p. 47].

⁸¹E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, p. 201; M. MAZZEO, *Lettere di Pietro*, p. 134; P.J. HARLAND, *The Value of the Human Life*, pp. 21-44.

⁸²*1 En* 106:13-18 [ed. cit., pp. 245-247]; *TestNaph* 3, 5 [ed. cit., p. 301]; *Jub.* 10:5 [ed. cit., p. 59]; *1 QapGen* II, 1-26 [J.A. FITZMYER, *The Genesis Apocryphon of Qumran Cave I: A Commentary*, Rome: Biblical Institute Press, 1971, pp. 50-55, 80-81]. Literatura apocaliptică se joacă cu variatele interpretări ale mențiunii acelor נְפִילִים (LXX oi γίγαντες) în *Fac* 6:4, care ar părea că are un raport direct cu evenimentul potopului care urmează imediat după în redactarea finală a cărții Facerii. Cf. J.H. ELLIOTT, *1 Peter*, p. 663; A. PUIG TÀRRECH, “Le milieu de la première épître de Pierre”, p. 372.

⁸³Cf. *Jd*6; *1 En* 6:1-8; 9:7-8; 10:11; 12:4; 106:13 [ed. cit., pp. 67-74, 86, 89, 92, 245-246]; *2 En* 7:3 [ed. cit., pp. 114-115]; *CD* 2:18 (לא שמרו מצות אל) [ed. cit., pp. 30-31]; *Jub.* 7:21 [ed. cit., p. 47]; *TestRub* 5:6 [H.W. HOLLANDER – M. de JONGE, *The Testaments of the Twelve Patriarchs*, p. 101]; *TestNaph* 3.5 [ed. cit., p. 301]. Cf. W.J. DALTON, *Christ's Proclamation to the Spirits*, p. 167; J.H. ELLIOTT, *1 Peter*, p. 659.

⁸⁴*1 En* 9:1-11 [ed. cit., pp. 85-87]; cf. *1Q19* [ed. cit., pp. 26-27]. Se poate face o comparație artificială, pe aceeași linie a paralelismului cu teologia Botezului, cu rolul pe care se considera că îl au îngerii în Botez, considerând și textul lui *1 Pt* 1:12; cf. HERMAS, *Păstorul, Simil.* IX, 12, 7-8 [ed. cit., pp. 318-319]; Sf. AMBROZIE, *De Sacramentis*, IV, 2.5 [ed. cit., pp. 102-105]. Cf. L. ORLANDO, *La prima Lettera di Pietro*, pp. 129-130.

⁸⁵*1 En* 7:3-6; 8:4; 9:10-11; cf. 15:12 [ed. cit., pp. 78-79, 84-87, 102]; *4Q202*, II, 22-25 [ed. cit., pp. 404-405].

⁸⁶S. BHAYRO, “Noah's Library: Sources for *1 Enoch* 6-11”, *JSPE* 15 (2006) 3, pp. 167-169.

⁸⁷I. FLAVIU, *Ant.* I, 74 [ed. cit., pp. 34-35]; *GenR* XXXII, 8; cf. XXX, 7 [ed. cit., pp. 235, 253]; *LevR* XXVII, 5 [ed. cit., p. 348]; *EcclR* III, 15 [ed. cit., p. 99].

⁸⁸E. FERGUSON, *Baptism in the Early Church*, p. 190.

⁸⁹*1 En* 93:4; 106 [ed. cit., pp. 22, 244-248]; *Jub* 5:12-19 [ed. cit., pp. 33-35]; *Or. Sib.*, I, 125-282 [ed. cit., pp. 65-71].

⁹⁰*Inf. Sol.* 14:6; *Sir.* 16:8; *Bar* 3:26-28; *3 Bar* 4:10-11 [A. KULIK, *3 Baruch. Greek-Slavonic Apocalypse of Baruch*, Berlin: Walter de Gruyter, 2010, p. 187]; *1 En* 54:7-10; 65:6-11; 66:1; 89:6 [ed. cit., pp. 138-139, 154-156, 200]; *CD* 2:21 [ed. cit., pp. 30-31]; *2Q26*; *4Q530* [F.G. MARTÍNEZ – E.J.C. TIGCHELAAR (cur.), *The Dead Sea Scrolls (Study Edition)*, Leiden – New York – Köln: Brill, 1999, pp. 220-221, 1062-1065]; *TestNaph* 3:3-5 [ed. cit., p. 301]. Cf. L.T. STUCKENBRUCK, “The Origin of Evil in Jewish Apocalyptic Tradition: The Interpretation of Genesis 6:1-4

responsabilă pentru haosul lumii.⁹¹ Închiderea în închisoare a acestor spirite este astfel în legătură cu tradițiile legate de pedepsirea îngerilor căzuți și de potop;⁹² pentru că aceștia supraviețuiesc, însă într-o formă non-corporală și alterată (*I En* 7:5; 10:12), ca “spirite rele” (*I En* 15:8-9) legate și păzite în temniță până la judecata finală.⁹³

Contextul acestor versete favorizează această interpretare, mai ales pentru relația dintre versetele 19 și 22, care prezintă autoritatea lui Hristos cel Înviat asupra tuturor puterilor cosmice. Astfel, „duhurile care fuseseră neascultătoare” din versetul 19 trebuie identificate cu acele spirite angelice a căror neascultare a inaugurat răul care a provocat potopul. Chiar dacă la născutarea îngerilor se adaugă cea a ființelor omenești din timpul lui Noe, așa cum se prezintă situația în textul biblic al lui *Fac* 6, aici pare mai probabilă preluarea unor teme ale literaturii apocaliptice care erau populare în epoca Noului Testament, care asociază *Fac* 6:1-4 evenimentelor expuse în continuare.⁹⁴ Oricare ar fi identitatea lor, în *I Pt* 3:20 „duhurile”, care au fost neascultătoare și împotriva cărora se manifestă potopul, sunt comparate cu cei care acum persecută și calomniază creștinii (*I Pt* 4:17; cf. 2:7-8; 3:1), care acționează sub influența puterilor demonice rebele asupra cărora Hristos a triumfat.⁹⁵ Apele îl eliberează pe Noe de această lume coruptă și rea, la fel cum Botezul îi eliberează pe creștini de lumea cea rea contemporană lor.⁹⁶

Concluzii

Cu greutate se poate decide în favoarea uneia sau celeilalte dintre aceste două ipoteze. Unii autori încearcă să rezolve dilema susținând că autorul ar fi creat în mod intenționat această ambiguitate, dorind să exprime ambele semnificații, pentru a facilita trecerea de la istoria vechitamentară la aplicația sa tipologică.⁹⁷ Se afirmă, deci, că Noe a fost salvat δι' ὕδατος, atât în sens local (“prin apă”), cât și în sens instrumental (“prin intermediul apei”).⁹⁸ Pe de o parte, mântuirea este realizată, prin intermediul corabiei, de apele potopului; pe de alta, prin intermediul apei, de răutatea generației sale. În ambele cazuri, salvarea vine de la Dumnezeu.

in the Second and Third Century B.C.E.”, în: C. AUFFARTH – L.T. STUCKENBRUCK (cur.), *The Fall of the Angels* (TBN 6), Leiden – Boston: Brill, 2004, pp. 106-110; J.H. ELLIOTT, *I Peter*, p. 659.

⁹¹ *I En* 7:3-5; 15:12 [ed. cit., pp. 78-79, 102]; *TestNaph* 3:5 [ed. cit., p. 301]; 4Q532 [ed. cit., pp. 1068-1069]; *Jub* 7:22-24 [ed. cit., p. 47]. Cf. W.J. DALTON, *Christ's Proclamation to the Spirits*, pp. 169-170.

⁹² *Pt* 2:4; *Gd* 6; *I En* 10:4.12-14; 13:2; 14:5; 18:13-16; 21:1-10; 54:4-6; 69:28; 88:1-3 [ed. cit., pp. 87-90, 93, 106-108, 138, 165, 198]; 2 *En* 7:1-3; 18:3 [ed. cit., pp. 112-115, 130-131]; 2 *Bar* 56:11-16 [A.F.J. KLIN (trad.), “2 (Syriac Apocalypse of) Baruch”, in: J. H. CHARLESWORTH (cur.), *The Old Testament Pseudepigrapha. Vol. 1*, 641]; *Jub* 5:6-12; 10:5-11 [ed. cit., pp. 33, 59-60]; 4Q202, IV [ed. cit., pp. 406-407]; cf. *TestLev* 3:3 [ed. cit., p. 136]. Pentru o analiză detaliată a acestor tradiții, vezi: J.H. ELLIOTT, *I Peter*, 657-658; J. N. D. Kelly, *A Commentary on the Epistles of Peter*, pp. 154-155.

⁹³ Cf. L.T. STUCKENBRUCK, “The Origin of Evil in Jewish Apocalyptic Tradition”, pp. 102-104; K.H. SCHELKLE, *Le lettere di Pietro*, p. 183.

⁹⁴ J.H. ELLIOTT, *I Peter*, pp. 657-660.

⁹⁵ W.J. DALTON, *Christ's Proclamation to the Spirits*, p. 164; J.R. MICHAELS, *I Peter*, p. 211; A. PUIG TÀRRECH, “Le milieu de la première épître de Pierre”, p. 376; J.L. de VILLIERS, “Joy in Suffering in I Peter”, 79; M. MAZZEO, *Lettere di Pietro*, pp. 133-134.

⁹⁶ Trebuie remarcat efortul unor autori de a nu lăsa impresia unui rit *ex opere operato*, care mântuiește în chip magic, lucru care ar fi în contradicție cu ceea ce se spune despre mântuire în alte părți ale epistolei (1:3.5.9.23). Cf. B. WITHERINGTON, *Troubled Waters*, pp. 106-108.

⁹⁷ R.T. FRANCE, “Exegesis in Practice”, p. 273; W.J. DALTON, *Christ's Proclamation to the Spirits*, 195; J.H. ELLIOTT, *I Peter*, p. 667; cf. E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, pp. 202-203; J.N.D. KELLY, *A Commentary on the Epistles of Peter*, p. 159; A.R.C. LEANEY, *The Letters of Peter and Jude*, p. 53.

⁹⁸ E.G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, pp. 202-203.

Acum noi suntem mântuiți prin intermediul Botezului. Dar nu Botezul ne mântuiește; acesta este doar instrumentul lui Dumnezeu, la fel cu au fost și apele potopului, făcut posibil prin Învierea lui Iisus Hristos (*1 Pt* 3:21). Botezul, ca și apele potopului, sunt modul ales de către Dumnezeu pentru a oferi mântuirea Sa.⁹⁹

Chiar dacă pare puțin probabil ca autorul să fi utilizat în mod intenționat această propoziție cu ambele semnificații, există și alte pasaje în această epistolă care demonstrează ingeniozitatea sa. Potrivit lui Filon și tradiției rabinice, nimic nu este superfluu în Scriptură. Dificultățile gramaticale indică doar o alegorie mai profundă. Interpretarea creștină a evenimentului potopului folosește aceeași metodă alegorică în exegeza scripturistică, ca o justificare a mesajului creștin de mântuire.¹⁰⁰ Suntem abia la începutul dezvoltării teologiei baptismale, fapt ce poate explica utilizarea puțin improprie a unor imagini, precum aceasta a potopului. Această tipologie ar putea părea la o primă vedere un act foarte subiectiv, fără o bază în realitatea istorică. Însă pentru autorul biblic lucrurile stăteau altfel: el considera că relația dintre cele două evenimente în discuție urmărește un plan specific al lui Dumnezeu cu privire la omenire.

Receptarea creștină a referatului despre potop trece deseori prin textul lui *1 Pt* 3:20-21, care a fixat liniile principale ale tipologiei baptismale.¹⁰¹ Variate scrieri ale primelor secole și-au împrăștiat și au dezvoltat această tipologie, care a primit mereu noi elemente și semnificații teologice mereu mai profunde.¹⁰² Spre deosebire de autorul biblic, care cunoștea și folosea cu precizie variatele tradiții privind potopul, tipologia patristică pierde elementul iudaic și se limitează doar la considerarea aspectelor externe ale paralelismului dintre cele două părți. Tradițiile care stau în spatele variantelor de interpretare a lui *ὁ ὕδατος* au început să fie ignorate, fiecare autor alegând semnificația cea mai apropiată de teologia pe care dorea să o dezvolte. Concluzionând într-un fel variatele aplicații teologice ale acestei tipologiei, într-o epocă în care teologia baptismală era deja bine fixată, Sf. Ioan Hrisostom îndrăznește să afirme că istoria potopului reprezintă o adevărată „taină” și că elementele sale sunt figuri ale lucrurilor viitoare: *μυστήρια δὲ ἦν τὰ λεγόμενα, καὶ τῶν μελλόντων τύπος τὰ γινόμενα.*¹⁰³

Ilie CHIȘCARI

⁹⁹J.E. COLWELL, “Conscience and the Resurrection: A Reappraisal of 1 Peter 3.21”, în: S.E. PORTER – A.R. CROSS (cur.), *Baptism, the New Testament and the Church*, (JSNT.S 171), Sheffield: Sheffield Academic Press, 1999, p. 221.

¹⁰⁰J.P. LEWIS, *A Study of the Interpretation of Noah and the Flood*, p. 101.

¹⁰¹J. DANIELOU, *Sacramentum Futuri*, p. 67-69.

¹⁰²Sf. IUSTIN, *Dialogo*, 138, 2-3 [ed. cit., pp. 377-378]; TERTULLIAN, *De Baptismo*, VIII, 4 [ed. cit., pp. 77-78]; CIPRIAN, *Epist.*, 69, 2 [ed. cit., pp. 750-752]; Sf. AMBROZIE, *De sacramentis*, I, 23; II, 1; *De myst.*, 10-11 [ed. cit., pp. 72-75; 160-163]; Sf. IOANHRISOSTOM, *De Lazaro Concio* VI, 7 [P.G. 48:1037-1038]. Cf. J. DANIELOU, *Sacramentum Futuri*, pp. 69-94; H.S. BENJAMINS, “Noah, the Ark, and the Flood in Early Christian Theology”, pp. 135-149; J.P. LEWIS, *A Study of the Interpretation of Noah and the Flood*, pp. 120.

¹⁰³Sf. IOANHRISOSTOM, *De Lazaro Concio* VI, 7 [P.G. 48:1037].